Број 86. У Новом Саду у четвртак 21. априла (4. маја) 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази. се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Под туђим барјаком

У главном је прошла прослава прве стогодишњице од смрти Доситеја Обрадовића. Говорило се и писало се много и пре о делима његовим, али је тек сада оцењен његов рад онако, како је заслужио. Заиста би вредно било, кад би који стручњак пописао све чланке, расправе и белешке, које су код Срба и осталих Словена, намењене овој првој стогодишњици, па их издао напосе, да би се према тој споменици и познија поколења владати могла, јер је и сам Доситеј писао: „По много хиљада година српска ће младеж нас спомињати, и наша ће памет последњим родовима мила и драга бити“.

Но у једном су цитату из Доситејева писма „Љубезном Харалампију“, што га је писао из Лајпсика 1783. године, хотимице изостављене неке речи, само да се и Доситејево име и углед његов употреби за доказ, да је већ и он проповедао „народно јединство“ онако, како га данас сладе српском народу и хрватском народу вође неких политичких странака, па и многи старији и млађи књижевници. Овај ће се поступак моћи боље схватити, ако изнесем тај цитат, како га је н. пр. загребачки „Србобран“ донео у 67. броју: „Ко не зна да жељи црногорски, далматински, херцеговачки, босански, српски, хрватски, славонијски, сремски, бачки и банатски,..... једним истим језиком говоре? Разумевам колико грчке цркве толико и латинске следоватеље, не искључујући ни саме Турке, будућ да закон и вера могу се промену ти, а род и језик никада“.

Писац тога уводнога чланка поуздано није имао пред собом потпун овај „епохални састав Доситејев“, као што М. К. Драгутиновић врло добро називље поменуто писмо „љубезном Хорвећанину“ Харалампију. Он се додуше позива иза тога цитата на „умнога славенскога научењака Јагића“, који је казао, да „овакве просте и разумљиве речи“ пре Доситеја није нико рекао, па биће, да га је из којега дела његова преписао. И доиста га је с малом променом узео из дела, које се доцније напомиње; а по 86. књизи „Српске Књижевне Задруге“ гласи пак тај цитат овако: „Ко не зна да жељи црногорски, далматински, херцеговски, босански, сервиски, хорватски (кроме **мужа**), славониски, сремски, бачки и банатски (осим Вла'а) једним истим језиком говоре? Говореће за народе, који у овим краљевствам, и провинцијам, живу, разумевам колико грчке цркве, толико и латинске следоватеље, не искључавајући ни саме Турке Бошњаке и Херцеговце, будући да закон и вера може се променити, а род и језик никада“. Ко испореди ова два цитата из истога Доситејева писма, уверће се, да је „Србобранов“ фалзифициран тиме, што је из њега изостављено „кроме мужа“ и „осим Вла'а“, па и „Говорећи за народе, који у овим краљевствам' и провинцијам' живу“. „Мужи“ су „прави Хрвати, који место што говоре кај: кајкавци“, растумачио је М. К. Драгутиновић; и по томе је Доситеј одлучио по његову писању „Хорвате“ из тога језичнога јединства. А шта су они други жељи по краљевствам' и провинцијам'? На то дају јасан одговор ове две реченице изнад тога цитата: „Зашто би се дакле ми Срби сумњавали у таковом и толико полезном и похвале достојном делу прочим славним народом следовати? Није мања част света у којој се славеносрпски језик употребљава, него земља француска илити инглеска, искључивим врло малу различност, која се находи у изговарању, које се случава и свима другим језиком“.

Доситеју су „кроме мужа“ (које је и Јагић испустио у истом цитату у свом делу „Енциклопедија славян. филол.“ Петроград 1910., I. стр. 351.) и осим банатских „Вла'а“ (т. ј. Румуња) сви напоменути жељи „славеносрпски народ“ или „славеносрпска нација“ или „српски род“; и он је — као што пише Др. Ј. Скерлић — „дао рационалан основ српском национализму, одузео му локалан и конфесионалан карактер,, проширио га **на сву націју**, без обзира на покрајине и вере, и први од Срба проокламовао духовно јединство вером и границама подељенога српскога — **народа**“, а не „племена“, као што је Скерлић написао навијајући на данашње схватање „народнога јединства“.

Овако је узмакао и М. К. Драгутиновић пишући: „Ту је он врло убедљиво доказивао корист од народнога језика као књижевног и говорио о српском народу као о једној народној целини, без обзира на подвојеност српскога племена“. А то узмицање, по којему од „српскога народа“ постаде „српско племе“, могу са свога гледишта о народном јединству оправдавати и Скерлић и Драгутиновић, али нису смели Доситеју подметати своје назоре. Доситеј, „српски Анахарзис“, зна за „диалект хорватски“ и да се под свеопште име Славјани узимају: Руси, Боеми, Хорвати, Словаци или Тоти у Мађарској, Србљи и Болгари (остале ваљда није хтео набрајати). Надаље пише: „Сви ови народи не могу се ласно међу собом разумети“; онда: „А најпростији Србин из Баната или Бачке, он је у Србији, у Босни, у Херцеговини, у Далмацији поготову у Хорватској, у Славонији и у Срему, у свом рођеном језику и народу“. Ово је најбољи доказ, шта је Доситеј разумевао, кад је метнуо у онај цитат, да наведени жељи „једним истим језиком говоре“; и стога под његовим барјаком немају места они проповедници народнога јединства, којима је „српски народ“ — тек трећи „део“ једнога безименога народа или трећа „грана“ тога народа или „племе“, — те који уче: „Па ако сва три имена **(Хрват, Србин и Словенац)** значе један јединствен народ, онда то једно име означује као и друго, на једно имадеш право као и на друго, према једном имадеш дужности као и према другоме“.

За време илирскога покрета писало се: „Свакому између нас нека буде презиме: Славјан, а име: Илир“; а по тумачењу ових јединственњака сада би морало наше презиме бити: Славјан, а име: Безименић, јер су они одлучили: „...ми нити ћемо тражити, нити измишљати, а нити форсирати једно име, под које да све те три гране једнога народа справимо“. И тај трограни народ

ПОДЛИСТАК.

СВЕТСКА ИЗЛОЖБА У ИТАЛИЈИ.

— Ив Иванић. —

Турин, 16. априла.

Пијемонат је и данас остао доследан себи. Педесетогодишњицу италијанског уједињења и слободе, којој је зачетак овде у Турину, прославила је престоница Пијемонта не само на свечан начин већ са одушевљењем, које је својствено само Пијемонтесцима, који су и створили т. зв. трећу, уједињену Италију, по цену потока проливене крви и гиганских бораба.

Турин, једна од лепших вароши Европе, са широким и правим улицама, окружена швајцарским, талијанским и француским алпима, са положајем и изгледом, који се никад не заборавља, дочекао је отварање међународне изложбе рада у најсвечанијем руву. Ја никад нисам видео више застава на једнам месту, ни лепшег осветљења од вечерашњег. Турци су вештаци у осветљењу, али ја никад нисам видео Босфор и Златни Рог тако сјајно осветљен, као што је Via Roma и друге туринске улице, искићене заставама свих народа, који учествују на изложби. Врло је много и српских, великих застава са грбом, а видео сам доста Италијана и Италијанки, који на грудима, поред италијанске, носе и српске мале заставе, које се хиљадама растурују по улици. Уопште су симпатије за Србе овде врло велике.

Краљ са краљицом Јеленом стигао је са својом свитом још јутрос из Рима, дочекан врло одушевљено од народа и војске. Дипломатски кор из Рима стигао је још прекјуче дворским возом. Мала српска колонија у Турину дочекала је посланике Србије г. др. М. Вујића и госпођу му на станици и отпратила га у „Гранд Хотел“, где је одсео.

Краљ и краљица одвезли су се право на изложбу, праћени кршним оклопницима, кроз редове стотине хиљада народа, који је клицао унуку ослободиоца Италије и краљици Јелени, која је омиљена код свог народа, као ни једна владарка на свету.

Отварање је извршено у колосалном павиљону за свечаности, пред најотменијом публиком Италије. На великој трибини заузео је место краљевски пар у средини, а иза њега гроф од Турина, Дука од Аосте и Абруца са војводкињама, дворске госпође, војна и грађанска свита, племство, дипломатски кор, министри Ђиолити, Сан-Ђулијано, Нити, Факта, и остали; изасланство скупштине под вођством председника Маркоре, секретара де Амичиса и т. д., депутације Рима и осталих талијанских градова. У партеру и на галеријама павиљона заузели су место конзули, комесари и чланови одбора држава, које суделују на изложби, дакле и српски представници: генер. консул Безостри, председник изложбеног одбора Милутин Савић, потпредседник Владимир Ђонић и т. д., као и остали позвани гости из целог света. Било је пет говорника, од којих су се највише истицали говорима министар трговине и пољопривреде Нити, један од радикалних шефова, који је недавно ступио у кабинет, председник изложбенег одбора Т. Вила, председник општине Турина Роси и римски председник Нантаи. У њиховим говорима истицали су они рад Италије на економском и културном пољу за време последњих година, напоре талијанског народа да из своје земље огњем и мачем истерају странце, Аустријанце, и заслуге за слободу и уједињење Италије великих талијанских патриота и савојске династије, коју Италијани толико воле. Говори су примљени с бурним аплаузом и министар Нити отворио је за тим изложбу у име краља.

Уз звуке народне и Гарибалдијеве химне, кроз шпалире талијанске војске, стотине хиљада народа, уз пуцњаву топова, свирку толиких оркестара, краљ је обишао изложбу. Дирљиви су моменти били на великом мосту народа (della nacionne) преко реке По, на коме су краља поздравили Гарибалдијевци ветерани, прошлост Италије, и талијански соколи, будућност Италије.

Краљ праћен коњицом одвезао се у двор, стари Кастало ди Турино, у коме је толико великих ствари учињено за Италију. Народ се разилазио задовољан данашњим великим даном.

остаће дакле безимени народ, док не дође „будуће велико доба“, у којему ће тадашњи „сретници“ пронаћи згодно име и за получену „политичку јединицу“.

А. Т. Брлић разлагао је у предговору своје немачке граматике у издању од године 1854., да су Хрвати и Срби „један народ“; а онда је надовезао ово: „Ob der Name Srb oder Hrvat zum allgemeinen herrschenden auf dem illyrischen Dreiecke werden wird, hängt von dem überwältigenden geistigen und politischen Aufschwunge der Serben oder Croaten ab“. Брлић је дакле прорекао, да ће будућност име „Срб“ или име „Хрват“ укинути; али је при том прорицању заборавио, да је још у Гајевој „Danici“ године 1839. изашло и ово: „Србин не ће никада бити Хорват или Крањац (Словенац), а ова двојица, кад нису, не могу ни пошто бити Србљи“.

Не тражимо дакле у Доситејевим делима онога, чега у њима нема, па ма га и осуђивали зато као и Вука, т. ј. не идимо под туђи барјак, већ настојмо да и без жртвовања било којега славнога и историјског народнога имена у братској слози и истинској љубави извојујемо себи и својим потомцима она права и онаку слободу, каква нам припадају по Богу и по правди. Разборити и мироносни људи ипак могу и без приношења на жртву највеће светиње народне остварити Змајовине златне речи из „Химне“, наиме да буде:

„Једно тело, један рад,
Једна мис'о, један над.“

Само под овим знаком победићемо, а иначе никако и никад! *

Нови Сад, 21. априла.

Самосталско измотавање. Светозар Прибићевић и његови самосталци налазе се у процепу. Прошле су године говорили, да ће они уредити нашу народноцрквену автономију — па су тога ради затражили продужење саборског рада. Ма да је рок за састанак српског народноцрквеног сабора продужен са по године дана, самосталци нису спремили предлоге за саборски рад, јер нису способни за законодавни рад. Они су били способни да износе клевете и лажи, али не и да озбиљно раде. Да би прикрили ту своју неспособност они око „Србобрана пишу, да сада није згодан политички моменат за уређење народноцрквене автономије. „Србобран“ признаје, да су самосталски говорници у сабору обећавали уређење автономије, али не стоји тврдња у „Србобрану“, да су самосталски говорници и то додавали, да се уређење автономије може спровести само у згодном часу. То није истина. Кад је са радикалне стране добачено Светозару Прибићевићу, да неће ићи онако, како се он разметао, он је одговорио, како верује у добру вољу грофа Куена, и тврдио је, да ће они преговарати са сваком владом. Међутим прошло је годину дана, а самосталци нису преговарали са владом, али ни са јерархијом и саборском мањином. Ако није сада згодан политички моменат, зашто је самосталски саборски одбор пристао на сазив сабора? Зашто није отворено изјавио, да се данашња саборска већина неће упуштати у саборски рад, јер су се прилике измениле? По писању оних око „Србобрана“ прилике су се толико измениле, што бан Томашић неће више да ради са самосталцима, а кад су они у сабору решили, да уреде автономију, онда су били у љубави са баном Томашићем и Куеном. Признају, да су били кратковидл, јер су доиста веровали, да ће Куен владати бар 20 година, а и они с њиме. А ето како су насели; Куен и Томашић одбацише их као исцеђен лимун, па сад плачу и наричу: није згодан политички моменат! А биће им згодан, чим их Куен и Томашић поново приме у свој загрљај. Кад се Куен рукује са Светозаром Прибићевићем, онда је он велики пријатељ Срба, а самосталци верују у његову добру вољу, и поносе се са пактом, а кад неће да намигне на Светозара Прибићевића, онда се не може веровати у његову добру вољу, па се не може ни автономија градити. Међутим је Куен био увек онај исти, а што су самосталски мазгови наишли на његов лепак, то је знак њиховог шеретлука и необуздане тежње за влашћу. Нека су само на власти, па ма с ким то било! Зато су и насели. А сад хоће да се граде лепи. Само што је народ прозрео њихов шеретлук, па ће им по заслузи судити.

У подне је српски генерални конзул Кавалијере Безостри давао банкет српском изложбеном одбору и гостима. Председник изложбеног одбора г. Милутин Савић поздравио је г. конзула, наглашавајући нарочито радост, што је он, конзул, тако предано помагао српско одељење изложбе. Конзул се захвалио на здравици лепим речима наздрављајући Србији и српском краљу.

У 3 сах. било је у павиљону свечаности, велики инаугурациони концерт (cantata), на коме је учествовало око 30 певача и 150 инструмената. На концерту је био двор, дипломате и позвани гости.

Краљ је у 5 сах. примио српског посланика г. др. М. Вујића, који је краљу преставио председништво српског одбора: Мил. Савића, Вл. Ђонића и конзула Безостри и похвалио спољашњи изглед српског павиљона.

Српски је павиљон скоро готов и биће убрзо отворен. Прво је отворен павиљон Аргентине који је био први готов, прекосутра Немачке, у среду Угарске, а за тим Србије и Швајцарске. Остали павиљони нису још готови. Рачуна се, да ће изложба бити потпуно готова тек половином јуна, али је ипак навала странаца и сад велика, те је и скупоћа знатна.

Политички преглед.

Из угарског сабора.

У угарском сабору расправља се и даље прорачун министарства народне привреде. Још има доста пријављених говорника, који нису говорили и расправа се неће свршити ове недеље. У петак ће говорити министар народне привреде, гроф Бела Серењи. У јучерањој саборској седници говорило је четири говорника. Посланик Ђула Ковач доказивао је, да код нас има само онда рана цене, кад не роди. Томе је главни узрок, што код нас није земљорадња организована. Бар он тако мисли, пако ту има и других узрока. Посланик Иштван Чемез говори, како има пуно општина, које немају пашњака. То је поглавито тамо, где има спахијске земље, па се спахија не брине ни за кога. Требало би донети закон, да спахије у таквој прилици морају продати општини потребне земље за пашњак.

Поравнање о судском поступку код војске.

Како је испало у Бечу поравнање о судском поступку код војске, није могуће сигурно одредити, јер појединости тога поравнања нису званично познате. До сада имамо извештаје разних листова, који веле да су тачно обавештени о свему, али ти тачни обавештаји се у свему не слажу.

У главноме се може узети, да то поравнање овако изгледа: У Аустрији ће војени судови судити свима војницима на немачком језику и записник ће бити на немачком језику. Ово је без изузетка.

У Угарској ће судити војени судови у главноме на мађарском језику, али ово правило има изузетка, у корист немачког језика. Јер ако оптужени не зна мађарски, а зна само немачки, тећи ће судска расправа на немачком језику. Ако оптужени не зна мађарски, а не зна ни немачки, а и судије не знају тај језик, тећи ће расправа на мађарском језику путем тумача. Неки веле, да је удешено и то, да ако суд знаде језик оптуженога, који не зна ни мађарски ни немачки, тећи ће расправа било на ком језику оптуженога. Но по свему изгледа, да је ово тачно.

Није поуздано, како ће бити са сведоцима и стручњацима „Нова Сл. Преса“ тврди, да ће сви сведоци и стручњаци, који знају само немачки, бити преслушавани непосредно немачки, а не путем тумача.

Бечка „Нова Слободна Преса“ прилично је задовољна тим, како је испала ствар. Каже: Немачки званичан језик код војске очувао је извесна права и код војених судова у Угарској То је довољно да се ни ту не изгуби из вида да је званични језик код војске немачки. А кад дође до рата, онда ће све остати на папиру, и судиће се немачки, јер ко ће да нађе мађарске војене судове.

Ето тако се приказује та ствар данас.

Турска и Црна Гора.

Положај у Северној Арбанији је непромењен. Усташи Арбанаси су на свима линијама у надмоћности над турском војском и турска је влада на великим мукама, како да изиђе с њима на крај. Но поред тога турска влада, свакако на нечије подстицање, силом би да увуче у заплет и Црну Гору. Од почетка арбанашког устанка сумњичена је Црна Гора, да се не држи неутрално, него да потпомаже арбанашки устанак. Заман је црногорска влада изјављивала, да ће Црна Гора очувати строгу неутралност, па је то доказивала и делом, из Цариграда нису престајала сумњичења. Сада је пак нађен други начин, да се изазове заплет са Црном Гором. На црногорској граници, према новопазарском санџаку, у околини Мајковца, има једно спорно земљиште, за које није утврђено, да ли је црногорско или турско. Косовски валија јавио је, како Црногорци код Мајковца копају шанчеве, те отуда закључује, да хоће да нападну на спорно земљиште. Турска влада је упутила свога посланика на Цетињу, да протестује против тога. Може бити, да ће се и ова ствар изгладити мирним путем, када се испостави да Црна Гора не намерава оно, што јој подмећу, али се види, да неко, коме је стало да се и Црна Гора увуче у заплете, ради неуморно.

Русија и Кинеска.

После оних гласова, који су наговештавали скорашњи рат између Русије и Кинеске, сада стижу из Кинеске гласови, који казују, да Кинеска ради на томе, да до рата сада не дође. По тим гласовима, кинеском главном гувернеру у Манџурији стављено је у задатак, да истреби разбојничке чете Чунгуза и тиме уклони повод Русији, да шиље своју војску у Манџурију. Кнезу Ченлејчију, који сада путује у Енглеску, поверено је, да сврне у Петроград и покуша уверити Русију о пријатељству Кинеске.

Заплет у Мароку.

У Мароку, нарочито северним крајевима, проглашен је „свети рат“, а то значи: истребљење странаца у Мароку. Побуњена мароканска племена бориће се дакле и против султана Мулеја Хафида и његове војске, али ће клати и странце, гдегод их се дочепају. Баш из тога, што је проглашен такозвани свети рат, види се, колико је било потребно, да француска пошље своју војску у Мароку. Мароканско племе бени-ифрор прогласило је султаном Абдел Кадера. Тако сада султан Мулеј Хафид има три такмаца: Абдула Азиса, Мулеја Зина и Абдела Кадера. — Француска војска продире према мароканској престоници Фезу. Париски лист „Фигаро“ јавља, да по плану француске владе француска војска неће улазити у град Фез, него ће само да га ослободи од устаника, па да угуши немире у читавом крају и тада ће се вратити у приморје. То писање париског листа има свакако сврху, да умири суревњивост Немачке, која не може равнодушно да гледа француску војску у Мароку. Шта је се тиче, што је живот Европљана у Мароку у опасности, нарочито од кад је проглашен „свети рат“, Немачкој је главно то, да се Француска не угнезди у Мароку и да га не окупира. Сада тобож брани неповредљивост алгесираског уговора, а да је она у Мароку или која њена савезница, онда би се на алгесираски уговор обзирала таман толико, колико и на неповредивост берлинског уговора. У енглеском сабору изјавио је министар спољних послова Греј, да је француска влада известила све велике силе, шта намерава да предузима у Мароку, да француска влада хоће да очува у Мароку садањи политички положај, те дакле да нема разлога, да се ико узнемирава.

Јест, али Немачка не верује, јер суди и о другима — по себи.

Учитељски збор арадског среза.

Учитељски збор арадског среза одржао је своју пролетњу седницу у *Сараволи* 15. (28.) априла о. г. Рад у овој седници био је плоднији него обично, и то стога, што је материјал био од веће вредности и што су радње озбиљне и марљиво израђене. Успеху рада много је допринео школски референт *Свирчевић*, који је ову седницу руководио. Рад је отпочео у 8 сати пре а довршен у 1 ½ сата после подне. Редовни чланови збора били су на седници готово у пуном броју, а беше и доста народа, у чијем је присуству референт Свирчевић отворио седницу занимљивим и за учитељство врло поучним говором, јер је тиме дао директиву учитељству, по којој се има у раду своме равнати, па да задовољи и закон и српски народ.

Дневни ред није имао више од 3 практичне радње и расправе, јер се увидело да је целисходније узимати мање па боље обрадити, него узимати много па не довршити ништа. *О грунтовници.* Практ. рад за V. и VI. разред у вези са мађарским језиком, радио *Петар Милетић*, учитељ у М. Чанаду. *Концентрација школске наставе.* Расправљао *Ст. Нађвински* учитељ у Срп. В. сент. Миклошу. — *Делокруг школског управитеља и односај истога према месним црквено школским властима. Расирава Милана П Јовановић* учитеља у Ђали.

Од извештаја изнесени су: Извештај о раду управног одбора: о стању благајне, о стању књижнице, и извештај о раду извршног одбора митрополијског учитељског збора, који је извештај изнео члан истога одбора *Ст. Нађвински.*

По овом је сљедовала критика радова, која се похвално изразила о свима радовима. Такође су узети на знање и изнесени извештаји.

Приметити је, да књижница напредује, а благајна заостаје, јер има код појединих чланова доста неуплаћене чланарине. *Ђира Недељков*, велики поседник и почасни члан збора поклонио је К 40, на чему нека му је и овим путем изречена топла хвала.

Јесења седница одржаће се у *Печки*, а предузеће се расправљање предлога Ст. Нађвинског, који је изнео у својој расправи о концентрацији школске наставе и предлога о сређивању делокруга школског управитеља, кога је изнео Н. Јовановић, а осим тога и још две практичне радње: једна из рачуна у IV. разред и једна из историје у V. и VI. разреду.

Како је на површину дошло питање о концентрацији школске наставе и како је то предавач на све опште задовољство изнео, па у свези с тим и своје предлоге, који се не могу због своје важности без још посебног разрађивања оставити, то је збор одредио, да се ти предлози свима члановима ради проучавања писмено доставе. Ти су пак предлози ови: I. а) Да збор умоли највишу школску власт, да образује школску анкету, која би имала саставити наставну основу по принципу концентрације наставног градива.

б.) Да се уз наставну основу одмах сачини и специјални наставни план, који да служи наставницима за путовођу у настави.

в.) Да се наставна основа, специјални наставни план и распоред часова разликује на варошким једно и дворазредним школама од сеоских и више разредних школа.

г. Да се наставно градиво уопште смањи те сведе на мањи број предмета, а распоред часова подели на рокове бар од једног сата.

д.) Да се дневно учење сведе на најкраће време.

е.) Да се према томе напишу згодни уџбеници, а нарочито и помоћне књиге за наставнике.

II. Да се у наставној основи осигура у срп. правосл. вероисповедним школама превласт српском као наставном и васпитном језику, а настоји на томе, да се учење страног (мађарског) језика почиње бар по двогодишњем изучавању матерњег језика.

Као што је горње важно по напредак и опстанак наших школа, од немање је важности да једаред и код нас буде реда у школској управи. Од кад постоји школска уредба никако да се изда службена прагматика за учитеље. Овај је збор наумио да и на томе што уради у идућој седници.

У овој седници предузет је и допис извршног одбора митрополијског учитељског збора, којим позива збор, да обвеже своје чланове да буду редовни претплатници „Школског Гласника“ као органа митрополијског учитељског збора, и ту претплату да скупљају благајне среских учитељских зборова као и чланарину. На предлог Радивоја Тополца решио је збор, да ће се сви чланови морално обвезати, на претплату за „Школски Гласник“ око им се годишња претплата за учитеље снизи на 4 круне На послетку се може рећи да је цео рад ове седнице био достојанствен, како то и приличи образованим и зрелим члановима. Тако и треба. То је пут и начин да учитељство покаже да озбиљно схваћа свој позив, па кад тако ради, мора му то и народ уважавати, па га зато и достојно наградити. **Поморишанин.**

Вести из места и са стране.

Истрошио се.

Одбор Срба грађана у Карловцу скупља прилоге за зграду српске учитељске школе. Досада је скупљено преко 2000 круна. Тај се одбор обратио за помоћ и чувеноме Владимиру Николићу Подринском, који спада у врло имућне људе. Али Николић Подрински се извинио, да не може дати прилог за српску учитељску школу у Карловцу, јер се истрошио у борби са садањим режимом и Фридјунговом парницом. Да је била реч о каквој хрватској школи, нашао би Николић Подрински још коју круну за прилог, али кад је реч о српској школи, онда је он сиромах, јер се истрошио. Међутим се он чуда, да му се не би пребацило, да је постао Србин! Добро је, да се и ово зна.

Парастос народном добротвору.

Српска православна црквена општина у Великој Кикинди приређује на Ђурђев-дан о. г. после литургије свечан парастос народном добротвору Ђоки Радаку.

Срби и средње школе у Хрватској и Славонији.

У Хрватској и Славонији има 21 државна средња школа (9 великих гимназија), 7 великих реалних гимназија, 4 мале реалне гимназије и једна наутичка школа у Бакру. У тим средњим школама раде 382 професора, а у 1908/9. школској години било је у свима средњим школама 5384 ученика и 350 ученица. У 8 завода уче мушки и женски ђаци заједно. У реалним гимназијама има више ђака него у гимназијама. По вери било је 4169 или 69 процената римокатолика, 1160 или 19 процената православних Срба, 604 или 10 процената Јевреја. Срба ђака има само 19 процената док је проценат српског становништва више од 25 процената; јеврејских ђака има 10 процената, а број становника Јевреја не износи једва 1 проценат. Јевреји имају десет пута више ђака него што би требало да имају према броју душа. Срби имају скоро за 7 процената мање него што би требало да имају. И ови бројеви казују много.

Железница Митровица-Илок.

Установљено је већ куда ће пролазити железница од Митровице до Илока. Полазиће са државне железничке станице у Митровици, а додириваће општину Лаћарак; одмах ће скретати према истоку преко пустаре Јурковић и Новоо Село, затим ће ићи поред опћине Манђелос, Чалма-Дивош, Бингула, Ердевик, Визић-Ђипша, Нештин, и са источне стране од трговишта Илок спушта се кроз Прогон-долину са Фрушке Горе у равницу, која лежи између Дунава и Илока, где ће бити велика станица, одакле ће се посебна пруга повући до паробродске станице за превоз робе. Дужина ове железнице биће скоро 51 километар. Ова ће железница ићи средином илочког и митровачког котара, где има близу 200 хиљада јутара добре земље и 70 хиљада душа. Ако крајишка инвестициона заклада одреди још потребну своту, онда ће на јесен отпочети градња ове пруге, за коју је сремска жупанија одредила 400 хиљада круна.

Палата Српске Банке у Загребу.

Читамо у загребачким листовима, да је Српска Банка у Загребу купила стару кућу на рогљу Јуришићеве и петрињске улице, и да ће на том месту назидати нову палату, чим се доврше преговори са градским поглаварством у погледу уређења места, на коме ће се палата зидати.

Зашто је хрватска опера била у Сарајеву?

Закључком босанског сабора одређено је прошле године 9000 круна као припомоћ хрватској опери загребачкој за гостовање у Сарајеву. Хрвати су употребили неспоразум између Срба православних и муслимана, па су ово спровеле у босанском сабору. Ових је дана субвенција повишена са још 3000 круна. То значи, да је хрватска опера за сваки дан гостовања у Сарајеву добила по 2000 круна. Да је српско позориште тражило ма и мању припомоћ, не би је добило. „Обзор је сав усхићен успехом хрватске опере. Кратко гостовање њено у Сарајеву сматра правим тријумфом. Само је „Обзору“ криво, што репертоар хрватске опере није био више хрватски, јер долазак и то први пут хрватске опере у Сарајево, није имао бар с наше стране — пише „Обзор“ — толико сврху уметничког приказивања, колико народно-политичку сврху. Дакле о трошку Босне и Херцеговине долази хрватска опера у у Сарајево, да шири Хрватство. Срби у Босни и Херцеговини морали су допринети за ову хрватску народно политичку сврху, као што и Срби у Хрватској и Славонији морају доприносити за издржавање чисто хрватске опере, која и у Загребу врши чисто хрватску народно-политичку задаћу. Разуме се, да је то самосталцима право — па зато они свуда потпомажу хрватску народно-политичку сврху!

Избор владике нишког.

Јављају из Београда, да је архијерејски сабор обавио избор владике нишког. Изабран је архимандрит Доментијан, професор београдске богословије. Ово је место остало упражњено услед пензионисања владике Никанора, који је уснио чудан сан о бившем наследнику престола, принцу Ђорђу

Уцењивање у Суботици.

Пре неколико дана дође у стан суботичког адвоката Ернеста Речејија неки лепо одевен и под изговором, да један професор тамошње гимназије зове једног од синова адвокатових, одведе малог седмогодишњег адвокатовог синчића. После неколико часова добије адвокатова породица писмо, у коме неко „тајно друштво“ јавља, да је адвокатов синчић у њиховим рукама, те нека адвокат одмах даде откупнину од 30 хиљада круна, иначе ће дете бити убијено. Престрашени родитељи нису знали шта да раде. Адвокат Речеји трчао је и полицији, али тамо није нашао никог од полицијске управе. Најзад се реши, да даде и тражени новац, само да спасе своје дете. Био је већ извадио из новчана завода и новац. Међутим се случајно десило сасвим нешто друго. Чувари у суботичким виноградима спазили су, да код неке удовице од дан два станују два страна господина, лепо одевена, али који им се чинили сумњиви. Баш онога дана, када је одведен дечко адвоката Речејија, случајно се састану са два полицаја, који су пролазили кроз винограде и саопће им то. Полицаји оду у кућу оне удовице и тамо, заиста, нађу два млада страна господина и адвокатово дете. Странци, чим су опазили полицаје, почну бегати. Један је и утекао кроз прозор. Другог ухвате и поведу у варош у полицију, али им успут утекне и тај. Тада се врате по дете и доведу га у полицију, где у детету познају синчића адвоката Речејија и одмах га врате забринутим родитељима. Суботичка пак полиција поведе опсежно трагање за зликовцима и после два дана ухвати два младића, неког кобасичарског момка Лајоша Хорна из Темишвара и неког Фрању Киша, бившег књиговођу из Дебрецина. Држи се, да су та двојица били коловође неког тајног друштва, које је уцењивало имућне људе. Ушло се у траг и томе, да су ти зликовци покушали већ неколико имућних људи у Суботици да уцењују. Полиција трага и даље и држи се, да ће још многи бити ухапшени.

Италија — римско царство.

У неким талијанским листовима изнесен је предлог, да се поводом педесете годишњице уједињена Италија назове: Imperium Romanum, римско царство. Талијани сматрају себе наследницима римског царства, па мисле, да ће достићи величину некадашњег римског царства, ако Италију прозову римским царством. Разуме се, да ће римски папа протестовати против тога, јер он још увек себе сматра римским царем.

Прилике у српском народном позоришту.

Пишу нам из Панчева: Српско народно позориште довршило је овде низ својих представа и прешло у Земун. Међу члановима позоришне дружине избило је незадовољство, што је супруга директора Савића постављена за чланицу са платом од 3000 круна, а наше досадашње чланице нису могле постигнути таку плату. Постављање нових скупих чланова поред ограничених прихода изазива бојазан, да ће се наша позоришна дружина још више заглибити у дефициту. Овде се замерало, што је директор Савић наређивао, да се неки комади играју по двапут и трупут једно за другим, па се дешавало да је кућа била празна при поновном приказу. Управни одбор треба о свему да води рачуна, да нам позориште не би дошло у опасност.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Трговина.

БЕЧ, 2. маја 1911. год. — Недељни вашарски извештај **Јовичића, Акимовића и друга**, марвене и свињске комисионарске радње. Беч, Св. Марко, централни вашар.

Свињски вашар 2. маја:

За данашњи вашар било је пријављено 13.501 комада. Дотерано било 8399 комада пољске и 4648 комада мађарске пасмине, свега 13.047 комада.

Вашар је био слаб. — Цене су биле:

								изнимице
Прима свиње	од	145	до	147	пот.	„		148
Средње	„	„	138	„	143	„	„	—
Лахке	„	„	127	„	135	„	„	—
Сремске	„	„	136	„	142	„	„	—
Старе	„	„	132	„	140	„	„	—
Пољске	„	„	104	„	130	„	„	132 136

(по кили живе ваге без потрошарине).

Марвени вашар од 1. маја.

Дотерано 2240 комада угојених волова и са паше 389 ком. бикова и крава; свега 2629 комада.

Вашар био слаб. — Цене су биле:

								изнимице
Прима швајцерски	од	К	106	до	112	„		114/116
Средњи	„	„	„	88	„	104	„	—
Прима мађарски	„	„	92	„	96	„		—
Средњи	„	„	„	76	„	90	„	—
Лошији	„	„	„	76	„	88	„	—
Бикови	„	„	„	78	„	96	„	100/104
Краве	„	„	„	64	„	88	„	—

(по 100 кила живе ваге без потрошарине).

Најучтивије умољавамо нашу господу пошиљаче, да нас о товарењу увек брзојавно известе.

Дозволе из затворених места за бечки слободни вашар набавља наш заступник, госп. Јоца Митровановић, Будимпешта, Кебања и довољно је истом господину писмено или брзојавно јавити, за које вашаре и за колико комада дозвола тражи се.

Адреса за пошиљке и писма: Јовичић, Акимовић и друг; Беч, Св. Марко. — Адреса за брзојаве: Јовичић, Беч, Св. Марко.

Дражба на мањак.

Српска православна црквена општина у Доњој Љупкови (Alsó Krassó szörény m) на основу решења црквене скупштине од 21. марта (4. априла) 1910. и потврде истог решења од стране славног адм. одбора вршачког бр. А. О. број 236—ек 637 1910. расписује овим дражба на мањак ради зидања ограде свога св. гробља.

Послови за ту радњу износе по предрачуну:

1. Зидарска радња . . . . . К 4252·94
2. Гвоздена капијаи ограда са гитером . . . . . К 668·00

Свега К. 4920·94

Дражба ће се одржати 21. маја (3. јуна) 1911. у 2 сата после подне у црквеној писарници.

Лицитанти су дужни положити 5% јамчевине, а подузетник 10% што ће му се као јамчевина (кауција) задржати.

За зготовљење стручњачкот прорачуна на избачену горњу своту, дужан је подузимач спадајућа 2% стручњачку своту од 75 круна изравнати.

Црквена општина је у праву, да од свих понуда, без обзира на понуђену своту, бира понуђаче, евентуално пак да не прими ни једну понуду.

План и трошковник могу се сваки дан видети код потписаног председника црквене општине.

Српска православна црквена општи у Доњој-Љупкови 12 (26.) априла 1911.

Коста Несторовић перовођа — **Мила Јеремић** председник

621 2—3

Гостионичарима и потрошиоцима

СТАВЉАМ НА ЗНАЊЕ:

да имам добра бела, шилера и црна, нова и стара вина, даље за флаше зрелога: **ризлинг, траминер, салаксије и танцоша, као и ванредан стари црни бургундер, продајем**

од 50 лит. на више.

Тако исто имадем добре

сремске комовице и шљивовице

сваке висине печену коју од 25 литара на више продајем.

У Сремски Карловци

Петар Костић.

511 5—10

ШО. 51 ех 1911. 649 1—3

Стечај.

На упражњено место за учитеља на шесторазредној мешовитој школи на салашу Малом Јарку овим се расписује стечај са роком од шест недеља дана, рачунајући од дана, када овај стечај први пут изађе у званичном листу „Српском Митрополијском Гласнику“.

Са тим местом скопчана су ова берива:

1.) 1200 К годишња редовна плата.

2.) 200 К у име награде за недељну школу.

3.) 160 К у име награде за вршење појачких дужности.

4.) 100 К у име накнаде за дрва.

5.) 100 К у име послуге.

6.) Прописани петогодишњи доплатци.

7.) Школском уредбом прописан стан у нарави, са две собе, кухињом, баштом.

Новоизабрани учитељ заузеће своје место, када на то од месног школског одбора буде позван.

Из седнице месног школског одбора, држане у Новом Саду 8. марта п. н. к. 1911. године.

Ђорђе Петровић перовођа. — **Милан Ћирић** председник.

Горњи стечај одобрио је Епархијски Школски Одбор Бачки под бројем Ш. 145/зап. ех 1911.

МЕШОВИТА ТРГОВИНА НА ПРОДАЈУ.

У већем месту **Срема**, мешовита трговина која 25 година постоји и добро ради. Због другог предузећа **продаје се** што пре.

За услове упитати у **администрацији „Заставе“**.

648 1—3

Продаја у партијама

курент мануфактурне робе за 10—11.000 круна.

Ко жели да одмах заслужи

2—3000 круна

нека се до 20. о. м. јави или лично дође код **Бошка Трифуњагића** у Кумане.

652 1—3

Шпецераја и деликатеса трговина Милана Јовановића

У БЕЛОЈ ЦРКВИ

потребује једног старијег и 2 млађа помоћника, који у радњу могу одмах ступити.

640 2—3

Позив у редовну главну скупштину Српске Земљорадничке Задруге

(удружења са неограниченом одговорношћу)

у Парага,

која ће се одржати 28. априла (11. маја) 1911. год. у 8 сати пре подне у задружном стану са овим дневним редом:

1. Избор перовође и два члана за оверовљење записника.
2. Извештај управнога одбора о раду у години 1910.
3. Извештај надзорнога одбора.
4. Одобрење биланса од 1910. године и давање разрешнице управном и надзорном одбору.
5. Избор надзорнога одбора.
6. Избор заступника за овогодишњу редовну главну скупштину „Савеза српских земљоделничких задруга (као задруга) у Загребу“; и
7. Изванредни предлози.

Из седнице управнога одбора „Српске Земљорадничке Задруге (удружења са неограниченом орговорношћу) у Парага“, држане 2. маја 1911. године.

Стеван Алимпић. председник.

653 1—1

Дражбени оглас.

Српска православна црквена општина у Ченеју одржаће ради зидања црквене зграде (у којој ће се сместити овомесна српска народна основна школа) са предрачуњеном свотом од 20511 кр. 75 пот. за зидарске, тесачке, лимарске, покриварске, столарске, браварске, мазачке и стакларске радње. 1. (14.) маја 1911. године у ½ 2 часа по подне писмену понуду (офертални) дражбу на мањак.

План, предрачун и нацрт уговора могу се видети код председништва црквене општине.

Од предрачуњене своте има се 10 % у име јамчевине положити.

Управа црквене општине задржава себи право, да од свих понуда — без обзира на понуђену своту — бира подузимача, евентуално пак, да не прими ни једну понуду.

У Ченеју, 17. (30.) априла 1911.

Хр. Влајнић перовођа. — **Жива Јаношев** председник.

651 1—2

Помодно-мануфатурна трговина Лајоша Бондија у Земуну

потребује **помоћника и то који је вешт аулаг аранжер** и који је по бољим кућама до сад сервирао. Ступити може одмах. Уз оферте ваља прикључити и слику.

585 2—3

СРПСКА МАНАСТИРСКА ШТАМПАРИЈА

У СР. КАРЛОВЦИМА

потребује **3—4 словослагача** вичних компресном слогу — Ступање одмах.

Исто тако потребује и 2 ученика (шегрта) за словослагачко оделење.

633 2—3

Дражбени оглас.

Потписана црквена општина расписује овим офертуалну дражбу за оправку своје св. цркве. Прорачуњена свота за све радове, зидарсте, малерске сликарске и позлатарске са марморисањем износи 11.860 круна.

Дражбовати може свако, ко за те послове оспособљење има.

У писменим понудама има се тачно у проценту — бројем и речи — нагласити за колико се снижује или повисује од прорачуњене своте.

Понудама се има приложити и 5% пишманлука, јер се понуде без те јамчевине, као ни усмене закаснеле или брзојавне понуде неће узети у обзир. Досталац ће имати јамчевину до 10% надопунити.

Понуде се могу подносити до 1. (14.) маја о. г. до 2 сата по подне, кога ће се дана и дражба одржати.

Црквена општина задржава себи право, да од приспелих понуда без обзира на понуђене цене може по својој вољи посао издати коме она усхте.

Прорачун и услови могу се видети и преписивати код потписане црквене општине.

У Јарковцу 17. (30.) априла 1911. год.

ПРЕДСЕДНИШТВО срп. правосл. црквене општине.

631 2—3

АСПИРИН ПРАВИ!!!

КУПУЈЕ СЕ

у оригиналним таблетама

20 комада К 1·20.

Свака таблета носи жиг

:: Аспирин ::

Фабрика боја пређе Fridrich Bauer & Co, Elberfeld u. Leverkusen b. Mülheim a Rhein.

403 5—6

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.